

DISPUTATIO LXVIII.

DE CORPORALI DISPOSITIONE EX PRÆCEPTO
NECESSARIA AD SUSCIPENDUM HOC SACRA-
MENTUM.

Disp. 30 de Euch. — In præcedentibus disputationibus dictum est de præceptis pertinentibus ad spiritualem animæ dispositionem. Sequitur ergo, ut dicamus de his, quæ convenientem corporis dispositionem injungunt. Possimus autem hic triplicem dispositionem distinguere, antecedentem, concomitantem, et consequentem, et quælibet harum esse potest, aut privativa, ut abstinentia cibi et potus, aut positiva, ut actus aliquis, aut decens corporis ornatus. Denique in his omnibus considerari potest, quid ex natura rei sit necessarium, quid vero ex Ecclesiæ præcepto. Hæc igitur omnia breviter attingemus, et obiter declarabimus externum ritum in usu hujus sacramenti servandum.

SECTIO I.

Utrum aliqua corporis bona dispositio necessaria sit ad hoc sacramentum suscipiendum.

1. Dispositio corporis positiva, de qua loquimur, non potest intelligi, nisi aut in vestitu, aut in habitu externo, aut in decente corporis compositione, seu exteriori actione et gestu; nam præter hæc non potest aliqua corporis qualitas excogitari, quæ ad digne communicandum necessaria sit, qualis est sauitas aut pulchritudo, vel aliquid ejusmodi; hæc enim, ut per se constat, necessaria non sunt, nisi fortasse interdum propter vitandam aliquam indecentiam, de quo dicemus sectione sequente. Deinde supponendum est, de hujusmodi corporali dispositione nihil esse divino jure positivo statutum; tale enim jus, neque scriptum, nec traditum est; quinimo ut Augustin. dixit, ep. 448, cap. 6, et significavit Conc. Trid., sess. 21, cap. 2, in his, quæ ad modum dispensandi hoc sacramentum pertinent, et sunt extra substantiam ejus, Christus Dominus nihil statuit, sed eam posttestam Ecclesie commisit.

2. Secunda conclusio. — Secundo dicendum est, jure etiam Ecclesiastico nihil esse fere in hac re statutum; nulla enim specialis cæremonia præcepta est communicanti, neque quoad corporis vestimenta, neque quoad aliquam corporis actionem, seu gestum, aut

situm corporis. Probatur, quia nullum decreatum de hac re scriptum invenitur, neque Ecclesiastica consuetudine aliquid hujusmodi introductum est, ut experientia constat, et statim amplius explicabimus. Solum quoad sacerdotes, quando extra sacrificium communicant more laicorum, invenio præceptum in Concil. Brach. III, cap. 3 et habetur in cap. Ecclesiastica, 23 dist., ut stolam super utrumque humerum impositam habeant, quando communicant, et pena excommunicationis ferendæ imponitur eis, qui hoc non observant; quæ lex videtur etiam nunc usu recepta et servata. Sed imprimis, si verba illius decreti attente expendantur, non videntur generaliter hoc præcipere, sed cum sacerdos inquit, ad solemnia Missarum accedit aut perse Deo sacramentum oblaturus, aut sacramentum corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus. Quæ verba sufficienter videntur intelligi de sacerdote communicante in Missa, solemnni ritu. Et ita exponit Navar. in Sum., cap. 21, num. 54, cum Sylvest., verbo Sacerdos, § 4, contra Angelum eodem verb. Sacerdos, quia textus loquitur de communione corporis et sanguinis, ita etiam exponit Jacobus de Grassis, lib. 2 suarum decisionum, cap. 40, num. 2. Unde concludunt hi auctores, non peccare mortaliter sacerdotem non celebrantem, communicans sine stola ob infirmitatem, vel aliam rationabilem causam. Tamen Glossa dictum textum intelligit de communione extra sacrificium. Quod videtur magis consentaneum illi disjunctæ locutioni, qua Concil. utitur. Nec resert quod loquatur de corpore et sanguine, nam olim extra sacrificium etiam ita communicabant; tamen, hac etiam admissa expositione, non videtur obligare sub mortali, secluso contemptu, quia res non est admodum gravis, nec communii usu videtur eo sensu recepta, cuius signum est, quia, licet interdum omittatur, nunquam ob hanc causam sacerdos ab Episcopo punitur, nec scandalum inde ori solet. Imo viri etiam timorati solent hoc omittere facile, quando commode servari non potest.

3. Ultima conclusio. — Ultimo dicendum est, in usu hujus sacramenti, in communione dici posse, ex jure naturæ illo corporis habitu et compositione accendum esse, qui animi reverentiam ac devotionem praeserferat, neque aliquid aliud esse in hac re præceptum. Primum constat, quia illud principium traditum a Paulo, 1 ad Cor. 44, dijudi-

SECTIO II.

Utrum sit præceptum accedendi ad hoc sacramentum sine illa corporis macula, ex pollutione vel aliunde contracta.

1. Postquam dictum est de positiva dispositione, dicendum sequitur de privativa, quæ ad duo tantum capita revocatur; quæ sunt carentia corporalis maculæ, et abstinentia cibi et potus. De priori multa in particulari tractantur a scriptoribus, ut de iis, qui passi sunt pollutionem, de conjugatis, qui copulam licitam habuerunt, de fœminis menstruatis, seu quæ ante breve tempus pepererunt, de leprosis, et similibus. De quibus omnibus imprimis separanda est culpa ab externa macula, ut in comment. art. 7 adnotavimus; nam, si mortalis culpa adjungatur corporali defectui, sive ut causa, sive ut effectus, sive ut concomitans, utendum est generali doctrina supra tradita de impedimento peccati mortalis; quia non intervenit hic peculiaris ratio, aut speciale impedimentum, propter determinatam speciem peccati. Rursus advertendum est, hujusmodi defectum corporalem esse posse, vel jam præteritum, vel adhuc durantem, quando sacramentum suscipitur; si autem nondum contractus sit, sed in futurum timeatur, per se non refert ad præsentem communionem, nisi directe cedere possit in aliquam irreverentiam sacramenti, antequam Christus sub speciebus esse desinat, ut, v. gr., si vomitus timeatur; tunc enim potius esset omittenda communio, quam permittendus vomitus adeo indecens, et reverentiæ Christo debitæ contrarius. Unde graviter peccaret, qui cum hujusmodi periculo sacramentum acciperet, quod iterum attingemus infra, agentes de communione in articulo mortis. Præterea est observandum, hujusmodi corporis defectum posse considerari, vel ratione sui, vel ratione aliquorum effectuum, quos secum affert, sive præsens sit, sive præteritus, ut, v. gr., mentis distractionem, aut tarditatem animi, et difficultatem ad res spirituales tractandas.

2. Corporalis macula per se non necessario impedit usum Eucharistie. — Dico igitur primo, corporalem maculam per se non impedire ex necessitate hujus sacramenti usum seu communionem. Hæc est sententia D. Gregorii in respons. 10 et 11 ad August. Anglor. Episcop., ubi in particulari attigit omnes casus supra positos, et eum secuti sunt reli-

qui scriptores omnes; D. Thom. hic; Alexand. Alens., 4 part., quest. 37; Adrian., quest. 4 de Euchar.; Gabr., lect. 10 in can.; Bonav., Richard., Palud. et Major in 4, d. 9; Durand. et Soto, d. 12; Summista, verb. Eucharistia, et verb. Communio. Et ratio est, quia hic externus defectus corporis per se non refert ad honestatem morum, nec pertinet ad bonitatem vel malitiam moralem. Præterea, vel hujusmodi macula jam est omnino præterita, vel adhuc durat; si præterita est, nec impedit poterit, nec indecentiam afferre, cum jam non sit; si enim peccatum mortale, et macula ejus, quæ jam sunt omnino præterita et ablata, non impediunt ex necessitate, ut supra dictum est, multo minus impedit corporalis macula præterita, quæ jam sit omnino extincta, seu ablata; si autem hæc macula adhuc durat, aut est de se perpetua seu diurna, aut temporalis, quæ brevi auferenda speratur; si sit prioris modi, non est homo privandus, aut semper, aut multo tempore, fructu hujus sacramenti; propter hujusmodi defectum innoxium et inculpabilem. Solum ergo pro ratione maculæ, vel defectus, cavendus esset aliorum horror, vel etiam scandalum; sicut in c. Tua nos, de Cleric. ægrotante, præcipit Innocent. III, ut clericus leprosus abstineat ab altaris ministerio, propter scandalum et horrorem populi. Si vero macula sit posterioris modi, ut aliquam videatur afferre indecentiam, ad reverentiam hujus sacramenti pertinebit, prius illam auferre, aut per breve tempus expectare, donec afferatur, et interdum esse poterit culpa venialis hoc negligere, mortalis vero non erit, secluso scando et contemptu. Et ita intelligendum est, quod dixit Dionys. Alex., ep. ad Basilid., can. 2: *Ad Sancta Sanctorum, qui animo, et corpore purus non est, accedere prohibetur; propter quod de fœminis menstruatis subdit ibidem, si piæ et fideles sint, non debere sic affectas attingere corpus et sanguinem Domini;* et idem habet Timoth. Alexand., in suis responsionibus, cap. 7; intelligendum est enim, quando commode differre et expectare possent. Atque eadem est ratio de fœminis, quæ nuper pepererunt, de quibus Theodorus Balsam., super dictam epistolam Dionys., refert constitutionem Leonis imperatoris, qui sapiens dictus est, qua prohibuit, ne fœminæ ante quadragesimum diem post partum accedant ad hæc mysteria; et Alex. Alens., dicta quest. 37, membr., dicit consuetudinem Ecclesiæ esse, ut aliquibus diebus abstineant.

Sed nec prior prohibitio vim aliquam habet aut efficaciam, tum quia hujusmodi legem ferre, non ad imperatorem, sed ad Pontificem, et spiritualem potestatem spectat; tum etiam quia non est recepta usu; nec etiam illa consuetudo, quam Alensis refert, videtur introducta per modum legis, aut prohibitionis, sed solum quasi ex natura rei introducta est ex debilitate et aegritudine harum fœminarum, ob quam nec possunt ad Ecclesiam accedere, ut sacramentum accipient, nec sunt in tanta necessitate constitutæ, ut ad earum domos deferri debeat. Itaque non existimo, esse in hoc humanam prohibitionem aliquam, positiva lege, aut consuetudine introductam, ut colligi etiam potest ex cap. 4 de Purificat. post part., et ideo solum est attendenda decentia, quæ ex natura rei necessaria est.

3. *De congruo potest quis impediri ab usu Eucharistie ob effectum aliquem ex corporali macula dimanantem.* — Secundo dicendum est, hujusmodi defectum, seu corporalem maculam, propter effectus aliquos ex illa resultantes, posse aliquando impedire usum hujus sacramenti, non ex necessitate, sed ex congruitate, secluso scando et contemptu, id est, non sub peccato mortali, sed de consilio, vel ad summum, sub veniali. Hæc regula colligitur etiam ex D. Thom. et caeteris auctoribus. Ratio autem prioris partis est, quia supponimus, in his effectibus non intervenire peccatum mortale; solum autem peccatum mortale in anima durans impedit ex necessitate usum hujus sacramenti, ut in superioribus probatum ac declaratum est. Ratio vero posterioris partis est, quia homo ita se debet præparare ad usum hujus sacramenti, ut non solum habitu, sed etiam actu, devote ac reverenter accedat, quod negligere sæpe est peccatum veniale; sed interdum propter corporis defectum aut maculam impeditur homo, ne possit ita se disponere, ut cum debita, devotione ac reverentia accedat; ergo et sæpe erit consilium ad tempus abstinere, et interdum erit peccatum veniale, non facere. Sed, quanquam in hac doctrina omnes convenient, tamen, quando corporalis macula præterit, differunt in præscribenda mora temporis, quo abstinentur est in hujusmodi eventu. Et quidam assignant tempus 3 aut 4 dierum, ex cap. Omnis homo, de Consecrat., dist. 3, ubi in particulari est sermo de copula conjugali. Alii ponunt tempus 24 horarum, ut D. Thom. et Alex. Alens., qui in particulari

loquuntur de nocturna pollutione, sumpto proportionali argumento ex Levitic. 25, et Deut. 23. Alii existimant satis esse, ut defec-tus non accidat intra eundem diem naturalem, qui incipit a media nocte. Sed, quia nulla temporis definitio potest sufficienti ratione fundari, existimo, non oportere aliquam in particulari tradere, quia, cum hoc pendeat ex dispositione hominis, vel ex effectibus ex actu vel macula precedente relictis, quamdiu ille effectus duraverit, durabit hæc congruitas, et illis cessantibus, cessabit, quod in uno vel altero casu particulari melius explicabitur, ex quibus facile erit similes definire.

4. *Dubium, an liceat communicare die in-seguente noctem in qua accidit involuntaria pollutio.* — *Responsio.* — Ex hac enim generali regula intelligitur, quid dicendum sit de pollutione nocturna, seclusa culpa mortali; de qua omnes conveniunt, non obligare sub mortali ad abstinentiam ab usu hujus sacramenti, etiam eodem die, quia neque ex natura rei hoc est intrinsece malum, neque etiam est aliquod positivum jus, quo prohibeatur. Aliqui vero censem esse culpam veniale, communicare eodem die post nocturnam pollutionem, etiam inculpabilem, quæ videtur esse sententia August., serm. 244 de Tempore, ubi absolute negat licere, et postea inquit: *Pec-catum quidem est, sed tamen parvum est, neque enim dicimus esse capitale.* Idem sentit Gregor., dict. resp. 44 ad August., et multi ex Scholast. citatis, et ex Summist. Alii dicunt, per se quidem non esse peccatum veniale, tamen esse consilium ac melius, saltem illo die, abstinere. Hæc videtur esse mens D. Thom. hic, et eodem modo posset facile exponi Gregor., et eandem opinionem tenet Gloss. in cap. Testamentum, dist. 6. Alii existimant, non esse consilium abstinere eodem die; sed si homo, quod in se est faciat, ut devote ac reverenter accedat, melius esse communicare, per se loquendo. Ita sentit Justin. Martyr, quæst. 24 ad Gentes, dicens: *Non est æquum propter hanc involuntariam passionem abstinere a mysteriis;* et idem dicit Theoph. Alex., in suis responsionibus, resp. 8, nec multum discrepat Gregor. Quocirca existimo, non posse in-universum dari generalem regulam, quanquam hæc tertia sententia in hoc vera sit, quod considerando pollutionem in se, illa non potest impedire, nec sub præcepto, nec sub consilio, quia jam non est. Unde per se non magis potest impedire, quam si non fuisset; consideranda ergo est,

quatenus aliquo modo manet, vel in suis effectibus, vel in memoria hominis; nam, si ea de causa homo se sentit ineptum ad res spirituales, et divinas tractandas; vel si magnam mentis distractionem, vel varias cogitationes patitur, consultius erit abstinere, donec præteritæ passionis omnino oliviscatur. Et quia hoc frequentius accidit in vulgaribus hominibus, hoc illis est regulariter consulendum. At vero, si pollutio nullum hujusmodi effectum reliquit, et homo potest eadem reverentia et devotione accedere, non aliter, quam si nihil in somnis passus fuisset, non est cur communionem prætermittat, cum nulla rationabilis causa intercedat. Præter hæc autem considerandæ sunt circumstantiae extrinsecæ temporis, loci, etc.; nam, si occurrat aliqua necessitas, vel specialis utilitas, multum juvabit, ut propter hujusmodi passionem inculpabilem non sit omittenda communionio, vel sacrificium, etiam si interdum oporteat, cum minori actuali devotione, aut actuali aptitudine, ad sacramentum accedere, quia hæc, quæ involuntaria sunt, sæpe sunt propter magis bonum permitienda. Maxime autem conferet, causam hujus passionis ex-pendere; nam, si ex dæmonis tentatione oriri intelligatur, multo magis est contemnenda; signum autem hujus inter alia esse potest, si eo præsertim die pollutio soleat accidere, quo habet homo propositum, vel consuetudinem communicandi; intendit enim dæmon illum perturbare, et impedit, et ideo debet eum negligere, et prout potuerit cum reverentia et devotione debita ad hoc tantum sacramentum accedere. Et similiter, si creditur causa esse mere naturalis, minus impedit; magis autem, si fuerit ex negligentia, vel hominis distractione.

5. *Quid dicendum, si præcessit conjugalis copula.* — Secundo intelligitur ex eodem principio, quid dicendum sit de copula conjugal; cum enim hæc non sit actus malus, certum est, non impedire ex necessitate, id est, sub peccato mortali; tamen, quia multum avocat mentem ab spiritualibus rebus, et præse fert quamdam indecentiam, ideo multi existimant, non solum esse consilium, eo die abstинere, sed etiam esse peccatum veniale, non abstinent, saltem ea nocte, quæ communionem antecedit; eadem ratione, qua de pollutione ita aliqui sentiunt, vel certe majori, quia hic actus magis est voluntarius, et in potestate hominis, quam nocturna pollutio; atque ita sentit Albert. in 4, d. 12; et Timot.

Alexand., in suis responsonibus, in 5 et 13; et August., serm. 216 et 244 de Tempore; et D. Hier., in Apolog. ad Pamach. pro libris contra Jovinianum: *Illorum (inquit) conscientiam convenio, qui eodem die post coitum communicant;* et lib. 4 contra Jovinian., dicit, *ad munditiam corporis Christi omnem coitum esse immundum.* Ibique ex veteri Testamento multa symbolica argumenta congerit. Nihilominus dicendum est, hoc quidem regulariter esse consulendum conjugibus, tamen intrinsece non continere veniale culpam, nec semper esse damnablem. Et imprimis, quando alter conjugum operatur hunc actum non petendo, sed reddendo debitum, ex se multo minus impedit, quia tunc copula non tam ex voluntate, quam ex obligatione justitiae processit, unde non solum peccatum non fuit, sed etiam sine peccato non potuit excusari. Deinde, si non sit ex voluntate, sed ex pura intentione prolixi, minus etiam de se impedit, quia nullam culpam continet, et interdum pro ratione status et circumstantiarum potest esse, non solum honesta, sed etiam expediens; et ita D. Greg. in prædictis responsonibus ad August., et habetur in c. Vir cum propria, 33, quæst. 4, in his duobus causibus uniuscujusque judicio committit, ut pro ratione impedimenti, aut spiritualis affectus, quem in se senserit, vel communicet, vel abstineat; et eamdem doctrinam significat August., serm. 46 de Verbis Apostoli. At vero, quando copula est omnino voluntaria, et ex nimia concupiscentia carnis, et voluntate, consulendum est, ut eo die quis abstineat a communione, et regulariter erit peccatum veniale, ita communicare, ut sentit hic D. Thom., ad 7; et Alens., 4 part., quæst. 47, membr. 2; Major, dist. 9, et alii; quia illud est signum animi parum dispositi ad res divinas tractandas; et alioquin ex hujusmodi actu, praesertim quando procedit ex hoc affectu, regulariter oritur magna distractio, seu hebetudo mentis ad res spirituales; et juxta hæc limitanda est doctrina Hieron. et August. in prioribus locis. Quod vero ex Concil. Elibertino refertur de Consecr., dist. 2, in cap. : *Omnis homo ante sacram communionem a propria uxore abstinere debet, tribus, aut quatuor, aut octo diebus, hoc (inquam) consilium est, non præceptum, ut Concilii verba perpendenti facile patebit.*

3. Jejunium ab Apostolorum tempore ante

SECTIO III.

Utrum ex præcepto necessarium sit ad hoc sacramentum non accedere, nisi jejunum.

1. Nullum est divinum præceptum de jejunio ante usum Eucharistie. — Unum est certum, jure divino non esse præceptum impositum de sumenda Eucharistia ante omnem cibum vel potum, quia hoc præceptum nec est positivum divinum, cum nec sit scriptum, nec traditum, neque ex his, quæ in institutione gesta sunt, colligatur; nam potius ea nocte datum est sacramentum Apostolis post prandium et post esum agni. Neque etiam esse potest præceptum naturale; nam ex sola excellentia et dignitate hujus sacramenti, non potest satis colligi aut oriri hæc obligatio, quamquam Soto in 4, dist. 8, quæst. 3, dicat, hanc esse institutionem divinam fundatam in reverentia debita tanto sacramento. Sed, si per institutionem divinam intelligat divinum præceptum, nullo fundamento nititur, quia revera nec invenitur prohibitum jure divino, nec per se est intrinsece malum, communicare post cibum et potum. Atque hinc multo majori ratione colligitur, non esse præceptum sumendi hoc sacramentum post cibum et potum; nam licet Christus ita fecerit, tamen factum ejus non inducit obligationem; alioquin necessarium esset, noctu semper communicare, et feria quinta, et post esum agni, et lotis pedibus. Quod ergo tunc factum est, propter speciales circumstantias, neque in præceptum, neque in exemplum adducendum est, ut Cyprianus recte docuit, epist. 63.

2. Quid inde inferant hæretici. — Ex hoc autem vero principio tria falsa dogmata colligunt hæretici. Primum est, non potuisse Ecclesiam præcipere jejunium ante communionem servandum, quia, quod Christus liberum reliquit, non est in necessitatem redigendum. Secundum, contemnendam esse consuetudinem Ecclesie de hoc jejunio servando. Tertium, melius et commodius esse ante communionem aliquid cibi et potus temperate sumere. Primo, quia est magis consentaneum facto Christi. Secundo, quia tempore Apostolorum ita siebat, ut colligitur ex prima ad Cor. 11: *Si quis esurit, domi manducet, scilicet priusquam ad Ecclesiam ad communiam veniat; nam de hac re ibi agebat Apostolus.* Tertio, quia sumpto moderato cibo, est homo habilior ad opera mentis.

sumptionem Eucharistie servari solitum. — Dicendum vero est primo, a temporibus Apostolorum servatam esse in Ecclesia consuetudinem non sumendi aliquem cibum, vel potum ante Eucharistiam. Probatur primo ex his, quæ antiquissimi Patres memoriae prodiderunt. Epiphan. enim, lib. 3 contra hær., in fine, et Nazianz., orat. 40, quæ est de Baptismo, sub finem, et Chrys., hom. 27 in 4 ad Cor., et Basil. in epist. ad Cæsarium Patriarca, hanc numerant inter Apostolicas traditiones. Unde August., epist. 118, c. 6, et ex eo Isidor., lib. 4 de Officiis Eccles., cap. 18: *Placuit Spiritui Sancto per Apostolos, ut in honorem tanti sacramenti, in os Christiani prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi, et ideo per universum orbem mos iste servatur.* Idem Cyprian., epist. citata 63; Ambr., serm. 8 in Ps. 118, circa illa verba: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi;* Tertul., lib. 2 ad Uxorem, cap. 5, in illis verbis: *Non sciat maritus, quid ante omnem cibum gustas.* Secundo idem constat ex antiquissimis Conciliis, Africano, cap. 8, Carth. III, cap. 29, in quibus tamen excipitur dies cœnae Domini, atque in eo permititur post sumptum cibum communicare. Sed hoc ipsum revocatur in Concil. Bracharensi I, c. 16; expressius in VI Synodo, can. 29, ubi dicitur, Patres Concilii Carthaginensis usos fortasse fuisse illa exceptione, propter speciales occasiones in ea regione occurrentes; simpliciter tamen non oportet Apostolicam traditionem, etiam in eo die, immutari. Præterea in eodem Concilio Carthag. III, cap. 48, dicitur, hanc consuetudinem sumendi Eucharistiam ante omnem cibum fuisse in Concilio Niceno confirmatam. Ubi est animadversione dignum, non dicere, fuisse institutam, sed fuisse confirmatam; idem traditur in Concil. Matisconensi II, c. 6, ubi adduntur penæ in eos, qui hunc ritum non servant, quæ solum ad sacerdotes sacrificantes pertinent; nam de illis ibi præcipiuus sermo est. Quod etiam colligitur ex Concil. Brach. II, cap. 40. Dicitur autem ibidem, reliquias hujus sacramenti solitas fuisse dari innocentibus quarta vel quinta feria, indictio prius eis jejunio. Præterea habetur eadem traditio in Concilio Tolet. VII, cap. 2, in quo notanda sunt illa verba: *Post cibum vel potum quantumvis minimum.* Idem habetur in Concil. Altisiodorensi, cap. 19, ubi etiam ministri altaris prohibentur post cibum et potum ministrare. Denique idem traditum est in Concil. Constant., ses. 13,

4. De jejunio ante communionem servando præceptum ab Ecclesia optimo jure impositum. — Dico secundo, recte ac convenienter ab Ecclesia præceptum esse, ut hoc sacramentum tantum a jejunis sumatur. Est de fide, et imprimis certum est, esse in Ecclesia hanc potestatem ad ferendas leges, etiam in his rebus, quæ a Christo præcepta non sunt, ut supponimus ex materia de fide, et de legisbus. Quod autem hic actus, et hoc objectum sint apta materia legis positivæ, probatur, quia in illis est sufficiens honestas, et quia hic ritus ad reverentiam hujus sacramenti conferre potest; ergo de potestate, tam generali, quam particulari circa hunc actum dubitari non potest. Quod autem Ecclesia usa fuerit hac potestate, satis constat ex decretis adductis, et ex consuetudine; ex qua etiam satis constat, hanc legem fuisse convenientissimam; nam Ecclesia a Spiritu Sancto regitur; et ideo dixit Augustinus, non nisi Spiritu Sancto inspirante, hanc legem, et consuetudinem introductam esse. Congruentia autem illius sunt. Prima, propter reverentiam hujus sacramenti, et ut fideles assuescant discernere inter hunc sacrum cibum, et alios communes. Secunda, propter spiritualem significationem, ut indicetur fidelibus, debere esse Christum primum ac primarium eorum cibum. Tertia, ad vitanda pericula vomitus, vel alterius irreverentiae, et ut mens sit liberius, et expeditior ad res spirituales et divinas tractandas.

5. Hæreticorum fundamenta diruuntur. — Ad primum hæreticorum fundamentum, in superioribus agentes de institutione hujus sacramenti, diximus, quas ob causas Christus illud instituit ad vesperam, et post esum agni, quæ fuerunt propriæ illius temporis, et illius individuae actionis, et ideo quoad hoc, non debet factum illud in exemplum adduci. Ad secundum ex 1 ad Cor. 11, quidam concedunt, tempore Apostolorum fuisse consuetudinem communicandi post cibum et potum, quod, licet gratis admitteretur, nihil nobis obstaret; potuit enim postea propter maiorem reverentiam sacramenti, illa consuetudo mutari; præsertim, quia refrigescente charitate, et crescente fidelium multitidine, potuit hoc magis expedire. Secundo vero dicitur ex loco Pauli non colligi talem consuetudinem; nam, cum Paulus dicit: *Qui esurit, domi manducet,* non agit de modo sumendi hoc sacramentum, sed de ordine ac decentia servanda in conviviis communibus,

quæ tunc inter fideles solita erant fieri; huc etiam spectant illa verba : *Cum convenitis ad manducandum, invicem expectate;* de eadem igitur re tractans, subdit : *Si quis esurit, domi manducet.* An vero cibus sumeretur ante vel post Eucharistiam susceptam, nihil de hoc Paulus disserit. Verisimile tamen est, fuisse consuetudinem, ut post Ecclesiastica officia, et communionem, interdum fideles ad commune prandium convenient; et de hoc potest intelligi illud Pauli : *Qui esurit, domi manducet,* id est, qui alios expectare non potest, domum redeat, et ibi manducet; vel si ita interpretetur : Qui est ita debilis, ut non possit expectare commune prandium, domi manducet, non possumus propterea colligere, huic permettere Paulum, ut post cibum ad Eucharistiam accedat. Ad tertium, moraliter et generatim loquendo, falsa sunt, quæ in eo assumuntur; nam fortasse, licet in aliqua particulari persona, et in aliqua occasione juvare possit moderatus cibus et potus ad animæ attentionem, tamen generaliter et regulariter non ita est, et præsertim si vulgaribus hominibus hæc licentia tribuatur; leges autem morales feruntur de his, quæ reguliter omnibus magis expedient.

SECTIO IV.

Quale jejunium servandum sit ante communionem.

1. Duplex est jejunium, ut D. Thom. hic, et 2. 2, quæstione 147, art. 6, distinguit: unum dicitur jejunium naturæ, quod includit carentiam seu abstinentiam ab omni cibo et potu; alterum dicitur jejunium Ecclesiasticum, quod, nec privat potu, neque omni cibo, nisi definitis temporibus, et in certa qualitate, et quantitate, permittitque, ut sumi aliquid possit per modum medicinæ. Referunt ergo fere omnes scriptores, quosdam auctores dixisse ante communionem satis esse Ecclesiasticum jejunium servare. Quæ sententia tribuitur Godofredo, et Joann. Paris., qui dixerunt, post sumptionem alicujus rei per modum medicinæ posse sacrum fieri, aut communicari, quia solum est prohibita sumptio cibi et potus; quod autem sumitur per modum medicinæ, non habet rationem cibi, quia non sumitur nutritionis causa, sed curationis; intentio autem seu finis est, qui dat speciem actioni.

2. Prima conclusio. — Dico primo, ante communionem necessarium esse ex Ecclesiastico præcepto jejunium naturæ servare,

et contrariam sententiam erroneam esse; repugnat enim communi sensui et usui Ecclesiæ. Atque ita sentiunt Theologi omnes, D. Thom. hic, art. 8 ad 3; Scotus, dist. 8, q. 3; Durand., quæst. 4; Paludan., quæst. 2; Gabriel, quæst. 2, art. 2, et lect. 10 in can.; Antonin., 3 part., tit. 13, cap. 6, § 8; et colligitur ex Conciliis citatis, in quibus hæc lex lata est, cuius optimus interpres est Ecclesiastica consuetudo.

3. Secunda conclusio. — Dico secundo: quicumque cibus vel potus, etiam si sit in minima quantitate, et sub quacumque intentione medicinæ, vel salutis, si tamen per modum cibi vel potus sumatur, impedit ex præcepto communionem hujus sacramenti. Ita docent prædicti Doctores. Et ita interpretatur præceptum hoc prædicta Ecclesiastica consuetudo; et pars illa, de quantitate minima, expressa est in Concil. Tolet. VII, et Brac. II, supra citat., et colligitur ex c. Ex parte, de Celebr. Miss., ubi sacerdos secundam Missam dicturus prohibetur in priori sumere calicis ablutionem, ne naturale jejunium solvat, cum tamen illa sit minima quantitas, et non sumatur propter nutritionem, sed propter reverentiam sacramenti. Sumptio autem ipsius sacramenti, quamvis ex speciebus possit homo nutriti, non computatur inter ea, quæ solvant jejunium naturæ, propter excellentiam sacramenti, quod non censemur commune corporis alimentum, et ideo illa non judicatur sumptio communis cibi et potus.

4. Dubium. — Solutio. — Sed quæres, quando minima quantitas cibi sumpta est, at tuno sit peccatum mortale, postea communicare. Quibusdam enim visum est esse tantum veniale, quia illa est levis materia; cur enim non potest ex hoc capite peccatum veniale fieri in hac materia, sicut in aliis? Respondeatur, esse mortale, et contrarium non esse probabile practice, si quantitas illa minima per modum cibi et potus sumpta sit. Atque ita sentit D. Thom., Durand., Palud., Soto, et alii. Et hoc idem declarat consuetudo Ecclesiæ, et communis consensus omnium fideliū; unde recte colligimus, ita esse interpretandum præceptum. Et propterea, quia hic non est levitas materiæ in proprio actu, in quem cadit prohibitio; non enim hic prohibetur cibus vel potus, sed prohibetur communione post cibum, vel potum; hoc autem præceptum simpliciter violatur in suo actu principali, etiam si jejunium in parva materia solutum sit.

5. Quæsito satisfit. — Quæres rursus, quid sit sumi aliquid per modum cibi, et potus, et cur illa particula addita sit. Respondeatur, additam esse ad excludendum, si quid sumitur per modum salivæ, aut, si per modum respirationis attrahatur aliquid, quod possit nutrire, vel alterare; hoc enim non violat jejunium naturæ, quia illud non est comedere, vel bibere. Dicitur ergo aliquid sumi per modum cibi vel potus, quando aliquid hujusmodi ore accipitur, quod per se et propria actione vitali in stomachum trajicitur comedendo, aut bibendo, et ita explicant hoc præceptum omnes auctores, et ipsa consuetudo. Unde fit primo, nihil referre, quod id, quod sumitur, per modum medicinæ sumatur, quia hoc pertinet ad extrinsecam intentionem, non ad proprium actum, quem intrinsece respicit præceptum, qui est comedere aut bibere; illa enim medicina vere comeditur, aut bibitur; ergo, quacumque intentione fiat, frangitur jejunium ad communionem necessarium. Secundo colligitur, si quis deglutiatur sanguinem, aut alium humorem a capite in os descendente, aut casu ex ore manantem, non frangere hoc jejunium, quia illud nec sumitur, nec trajicitur per modum cibi. Ita D. Thom. in 4, dist. 8, quæst. 4, art. 4, quæst. 2, ubi generalem tradit regulam, quidquid ab intrinseco provenit, et ore non sumitur ab extrinseco, non vere comedi, et ideo nec tollere jejunium naturæ, nec per se impidere susceptionem hujus sacramenti.

6. Tertio infertur, si quis, eluendo os, casu deglutiatur guttam aquæ, aut vini, salivæ admistam, hoc non impidire communionem, quia non trajicitur per modum cibi, sed per modum salivæ. Dicunt tamen Durand. et Gabr. supra, necessarium esse, hujusmodi guttam aquæ prius in ore alterari, et in salvam converti. Sed hoc nimis scrupulosum est, et non necessarium, nec morale, ut Palud. et Sylvester notarunt; quo modo enim de hac transmutatione constare posset? Advertit autem D. Thom., oportere, quantitatem aquæ, aut vini, esse valde parvam, quia debet ita permisceri salivæ, ut separari non possit, sed per modum unius trajici. Atque idem judicium est de his, qui degustant jus, vel aliquod simile condimentum, solum ut saporem percipiunt, et statim expuant; nam licet contingat aliquid manere salivæ permistum, et cum ea deglutiri, non solvitur jejunium, quia illa non est comestio. Ita Doctores citati, præsertim Paludanus, qui fuse

hoc explicat. Denique idem dicendum est de reliquiis cibi casu manentibus in ore ex präcedenti nocte. Nam, licet postea trajiciantur, non solvitur jejunium, quia neque censemur sumi per modum cibi et potus, sed per modum salivæ; nec censemur venire ab extrinseco, sed ab intrinseco, ac denique censemur pertinere ad comestionem, quæ präcedente die präcessit.

7. Dirimitur. — Dices: ergo, si quis noctu misit in os aliquid, v. gr., saccari paulatim deglutiendi, quod duret usque ad initium diei sequentis, non solvet jejunium, etiam si post medium noctem alias partes trajiciat, quia illud non sumitur illo die ab extrinseco, nec trajicitur per modum cibi, sed per modum salivæ. Respondetur negando consequentiam, quia illæ non sunt reliquiae cibi, sed verus cibus; et tota illa est quedam successiva manducatio, quæ ex parte fit eadem die; oportet ergo, ut tota manducatio per se et ex intentione absolvatur präcedente die; reliquæ autem dicuntur, quæ casu et präter intentionem in ore manent et trajiciuntur, quod significavit D. Thom. in illo verbo, *si casualiter transglutiantur.* Et idem docet Palud., dist. 18, art. 2, num. 21, ubi significat, si contingat, reliquias cibi casu manere in ore usque ad sequentem diem, et priusquam deglutiuntur previderi ab homine, eumque non casu, sed ex certa scientia et intentione illas deglutire, hoc satis est ad violandum jejunium, et impidiendam communionem, quod tamen Summa Tabien., verbo Communio, rejicit, ut scrupulosum. Sed revera non est improbabile, neque alienum a mente D. Thom., quia jam illa actio videtur esse nova comestio, cum ex vi prioris non sequatur, sed nova actio voluntaria fiat. Item, quia jam non videtur id sumi per modum salivæ. Quamvis ergo non sint scrupuli injiciendi, tamen semper securior pars eligenda est. Et ideo consulendum est, ut in hujusmodi casu hæc particulæ expuantur potius, quam trajiciantur.

8. Tertia conclusio. — Quæsito fit satis. — Dico tertio: hoc jejunium hac lege præceptum ex necessitate solum servandum est intra eum naturalem diem, in quo fit communio, scilicet, ab initio ejus usque ad communionem, quia ut recte dixit D. Thom. hic, ad 5, non est absolute prohibitum hac lege, ne post cibum et potum sacramentum sumatur; alias qui semel comedisset, et bibisset, non posset communicare; ergo oportet, ut hoc jejunium